

HET NUMMEREN EN MERKEN VAN DE BLANKE WAPENS DER NEDERLANDSE MARINE

door G.R. Hof

Het blanke wapen speelde bij de Marine een bescheiden rol. Dit weerspiegelde zich in het beperkte aantal modellen en ook in het feit dat er betrekkelijk weinig voorschriften werden uitgevaardigd voor het nummeren en merken. Graag wil ik een overzicht presenteren van de verordeningen zoals ik die tot nu toe ben tegengekomen, waarbij ik niet de indruk wil wekken dat dit overzicht compleet is.

De situatie in 1842[1]

De klingen zijn (...)boven aan den achterkant, met de eerste naamletter van den inspecteur der fabriek en van den controleur gemerkt; terwijl de gevesten en scheeden alleen het goedkeuringsstempel van den controleur dragen."

De situatie in 1846[2]

Het jaartal van indienststelling op het gevest, op de platte kant aan de rugzijde en het wapennummer onder het jaartal.

Het voorschrift 1880[3]

Art.24. De overige draagbare wapenen zijn voor elke soort doorlopend genummerd van 1 af. Het wapennummer is geplaatst bij de kapmessen en sabels op de stootplaat van het gevest; bij de enterbijlen op het lijf van het ijzer, bij de enterpieken op de spits.

Het voorschrift 1896[4]

Art.24. Het wapennummer is bij de kapmessen en sabels geplaatst op de stootplaat van het gevest. Beide soorten wapenen zijn vanaf 1 doorlopend genummerd. **Art.26.** De draagbare wapenen en het ledergoed worden voor elken bodem afzonderlijk, met het oog op de wapenrol nog van nummerplaatjes, geschilderde of gestempelde nummers voorzien "(In aanvullingsblad no. 5 op dit voorschrift werd er aan toegevoegd: ingeslagen nummers)" Deze nummers zijn doorlopend en beginnen voor elke soort met 1. De kapmessen bestemd voor de in **Art.17** bedoelde schepen, worden echter niet van nummerplaatjes voorzien. Het ledergoed wordt gemerkt met witte cijfers op een zwarte grond, ofwel voorzien van ingeslagen nummers, cijferhoogte 9 mm. **Art.27.** Het ledergoed aangemaakt door het Arsenal in de Directie der Marine te Amsterdam is voorzien van het merk "Arsenaal" met vermelding van het jaartal van aanmaak."

Tussen 1896 en 1908[5]

De bepaling uit 1896, dat de kapmessen bestemd voor bepaalde schepen niet van een nummerplaatje hoefden te worden voorzien werd weggestrept. Verder:

Art.100a (nieuw)(...)Artikelen vervaardigd door de geweermakerswerkplaats moeten voorzien worden van het merk G.W. en die door het Arsenal vervaardigd van het merk Arsenal en tevens voorzien zijn van het jaartal van aanmaak."

Het voorschrift van 1908[6]

Art.25:Het wapennummer is bij de kapmessen en sabels geplaatst op de stootplaat van het gevest. Beide soorten wapens zijn van af 1 doorlopend genummerd. De kapmessen in gebruik bij het Korps Mariniers dragen het wapennummer van den gebruiker, tot wiens wapenstel het kapmes behoort, ter linkerzijde en het jaartal van verstrekking ter rechterzijde op den zijkant van de stootplaat. Vóór het wapennummer is een S, SM of M ingeslagen, al naar gelang het kapmes behoort tot het wapenstel van een sergeant van den staf, segeant-majoor of tamboer (pijper).

Het voorschrift van 1918[7]

Art.5:De draagbare wapenen, uitgezonderd de kapmessen en de sabels, zijn tot herkenningsteeken voorzien van een nummer, dat den naam draagt van "wapennummer". Voor zoverre de kapmessen, niet in gebruik bij het korps mariniers en de sabels nog van een wapennummer zijn voorzien, behoeft daarmede geen rekening meer te worden gehouden; het behoeft echter niet verwijderd te worden.

Het voorschrift van 1924[8]

Art.15:De draagbare wapenen, uitgezonderd de klewangs, de kapmessen en de sabels, zijn voorzien van een wapennummer (op enkele kapmessen en sabels komt nog een wapennummer voor, hiermee behoeft echter geen rekening gehouden te worden). (...)De (...) klewangs en kapmessen voor het Korps Mariniers zijn bovendien voorzien van een Korpswapennummer.

Bijlage A

Wapennummers Kapmessen:op de linkerzijde Klewangs:op den onderkant Scheepswapennummers:(...)bij de kapmessen en sabels is het op het gevest geschilderd, bij het ledergoed ingeslagen met cijfers.

Het voorschrift van 1932[9]

Art.15: De (...) klewangs en kapmessen voor het Korps Mariniers zijn voorzien van een korpswapennummer;

Art.16: Het ledergoed bestemd voor het Korps Mariniers is voorzien van korpswapennummers; het scheepswapennummer; het scheepswapennummer. Plaatjes voorzien van het nummer worden met 2 lipjes in het ledergoed gestoken en bevestigd".(dit gold voor schedes van klewangs, van de kapmessen en even na 1932 ook voor de schedes van de stormdolken). De voorschriften tussen 1932 en 1934[10]In de Bepalingen en de aanvullingsbladen werd in Hoofdstuk V Bijlage A het volgende geschreven onder "Ledergoed" (en wat van toepassing was op schedes en dragers):"Het ledergoed wordt genummerd door het daaraan bevestigen van kr.nummerplaatjes van 21 x 12 mm (afgeronde hoeken) uitlopend in een paar lipjes. Deze lipjes worden door 2 in het leder gemaakte gleufjes van 7 mm lengte gestoken en omgebogen. (...) De nummers op de plaatjes zijn 6 mm. groot en worden gegraveerd (c.q. ingeslagen). Zij geven op het scheepswapennummer het scheepswapennummer aan, op het ledergoed der mariniers het korpsnummer, overeenkomende met het korpswapennummer (...).

Uit het 1e aanvullingsblad op de 1932 ed.van Bepalingen: De dolken van het Korps Mariniers zijn genummerd:

a.1500 stuks, bestemd voor de geweerdragenden, voorzien van de nummers 1 t/m 1500

b.150 stuks, bestemd voor de niet-geweerdragenden, voorzien van de nummers 100 t/m 199 en 1200 t/m 1249, voorafgegaan door de letter P (pistool)

c.30 stuks, bestemd voor de officieren, hebben geen nummer, doch zijn voorzien van de letters OFF (officieren)"

Uit het 2e aanvullingsblad op de 1932 ed. van Bepalingen:

Bijlage A

De wapennummers bestemd voor het Korps Mariniers zijn z.g. korpswapennummers (...).De dolken zijn aan de onderkant van de gevestplaat als volgt gemerkt:

a. 1500 stuks, bestemd voor de geweerdragenden, zijn voorzien van een korpswapennummer, loopende van 1 t/m 1500 (de reserve van 1501 t/m 1800)

b.150 stuks voor de niet-geweerdragenden, hebben de korpsnummers 100 t/m 199 en 1200 t/m 1249, voorafgegaan door de letter P (pistool)

c.30 stuks bestemd voor de officieren, hebben geen nummer, doch zijn voorzien van de letters OFF.

De hoogte der cijfers voor de dolken sub.a bedraagt 3 mm, die der cijfers en letters voor de dolken sub. b. en c. 6 mm".

Geraadpleegde literatuur

-Bepalingen betreffende de artillerie der Koninklijke Nederlandsche Marine, 2e herziene druk s Gravenhage 1888
-idem editie 1896
-idem editie 1908
-idem editie 1918
-idem editie 1925
-idem editie 1932
-Calten, J.N., Leidraad bij het onderrigt in de Zee-Artillerie, 2e druk Medemblik 1842
-Westerborg, A.G., Handleiding tot de kennis der draagbare wapenen, 1846

Eindnoten

- [1] Calten blz.418-419
- [2] Westerborg blz.112-113
- [3] Bepalingen 1880 2e deel blz.9
- [4] Bepalingen 1896 V blz.9
- [5] 5e wijzigingsblad op de Bepalingen van 1896
- [6] Bepalingen 1908, 2e ged."Bepalingen betreffende draagbare wapenen blz. 111
- [7] Bepalingen 1918 editie deel V Draagbare wapenen
- [8] Bepalingen 1924 editie Deel V Draagbare wapenen
- [9] Bepalingen 1932 editie
- [10] Uit De Bepalingen 1932 en de eerste twee aanvullingsbladen daarop